

LIETUVOS RESPUBLIKOS
PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESČIO ĮSTATYMO NR. IX-751 4¹, 4², 4³, 5¹, 12, 12², 13², 78,
88¹, 115¹, 115⁶, 115¹¹ STRAIPSNIŲ IR 2 PRIEDO PAKEITIMO IR 4² STRAIPSNIO
PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo Nr. IX-751 4¹, 4², 4³, 5¹, 12, 12², 13², 78, 88¹, 115¹, 115⁶, 115¹¹ straipsnių ir 2 priedo pakeitimo ir 4² straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektu (toliau – Įstatymo projektas) siekiama į nacionalinę teisę perkelti 2025 m. kovo 11 d. Tarybos direktyvą (ES) 2025/516, kuria dėl skaitmeniniam amžiui pritaikytų pridėtinės vertės mokesčio taisyklių iš dalies keičiama Direktyva 2006/112/EB, (toliau – Direktyva), kuria modernizuota apmokestinimo pridėtinės vertės mokesčiu (toliau – PVM) tvarka, priderinant ją prie skaitmeninės ekonomikos ir naujų verslo modelių.

Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybės narės Direktyvos nuostatas į nacionalinę teisę turi perkelti keliais etapais – nuo 2027 m. sausio 1 d., 2028 m. liepos 1 d., 2029 m. liepos 1 d. ir 2030 m. liepos 1 d.

Įstatymo projektu į nacionalinę teisę perkeliamos Direktyvos nuostatos, kurios turi įsigalioti ir būti taikomos nuo 2027 m. sausio 1 d., t. y. tai būtų pirmasis Direktyvos nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę etapas.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Mokesčių politikos departamento (direktorė Jūratė Laurikėnaitė, tel. +370 604 59 101) Netiesioginių mokesčių skyriaus (vedėja Jolanta Poškevičienė, tel. +370 690 32 021) vyriausioji specialistė Giedrė Morkūnienė (tel. +370 620 78 853).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai
I. TARPVALSTYBINĖ ELEKTRONINĖ PREKYBA (TOLIAU – E. PREKYBA)

Pagrindinės Direktyvos nuostatos, kurias privaloma perkelti pirmajame Direktyvos nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę etape, susijusios su PVM taisyklių, nuo 2021 metų taikomų tarpvalstybinei e. prekybai ir pagrįstų vieno langelio principo sistemomis (angl. *One Stop Shop*) (toliau – OSS), tikslinimu ir OSS taikymo apimties išplėtimu.

Nuo 2021 metų internetinės prekyvietės, kurios sudaro sąlygas už ES ribų įsikūrusiems apmokestinamiesiems asmenims tiekti prekes neapmokestinamiesiems asmenims ES, buvo įpareigos ne tik tarpininkauti šiuose sandoriuose, bet ir užtikrinti PVM už tokias prekes apskaičiavimą – nustatyta, kad yra vykdomi 2 sandoriai: už ES ribų įsikūrusio apmokestinamojo asmens vykdomas prekių tiekimas internetinei prekyviete (neapmokestinamas PVM pagal Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo (toliau – PVM įstatymas) 53¹ straipsnį) ir internetinės prekyvietės vykdomas PVM apmokestinamas prekių tiekimas neapmokestinamajam asmeniui ES (B2C).

OSS – tai sistema, kuri palengvina mokesčių PVM prievolių vykdymą ir sumažina administracinę naštą apmokestinamiesiems asmenims, vykdančioms veiklą keliose ES valstybėse narėse. Tokiems asmenims nereikia registruotis PVM mokėtojais kiekviename ES valstybėje narėje, kurioje jie vykdo veiklą, o su registravimusi PVM mokėtojais, PVM deklaravimu ir sumokėjimu susijusias prievoles jie gali vykdyti vienoje pasirinktoje ES valstybėje narėje. Tokiu būdu PVM surenkamas vienoje ES valstybėje narėje ir paskirstomas toms ES valstybėms narėms, kuriose asmenys vykdo veiklą.

Pastaraisiais metais OSS taikymo apimtis ES buvo nuolat plečiama: iš pradžių OSS buvo taikoma telekomunikacijų, radijo ir televizijos transliavimo ar elektroniniu būdu teikiamoms

paslaugoms neapmokestinamiesiems asmenims, o nuo 2021 metų OSS sistemą visoje ES, įskaitant Lietuvą, sudaro 3 schemos:

1) speciali paslaugų, kurias teikia už ES teritorijos ribų įsikūrę apmokestinamieji asmenys, apmokestinimo schema (toliau – Ne ES schema), skirta ES neįsikūrusiems asmenims, kurie teikia paslaugas neapmokestinamiesiems asmenims, kai tokių paslaugų suteikimo vieta yra atitinkama ES valstybė narė;

2) speciali ES vidaus nuotolinės prekybos prekėmis, prekių tiekimo valstybėje narėje naudojant elektronines sąsajas, kuriomis sudaromos sąlygos tiekti prekes, ir paslaugų, kurias teikia ES, tačiau ne vartojimo valstybėje narėje įsisteigę apmokestinamieji asmenys, apmokestinimo schema (toliau – ES schema), skirta:

- apmokestinamiesiems asmenims, vykdančioms ES vidaus nuotolinę prekybą prekėmis;
- apmokestinamiesiems asmenims, sudarantiems sąlygas už ES ribų įsikūrusiems apmokestinamiesiems asmenims tiekti prekes neapmokestinamiesiems asmenims ES valstybėje narėje naudojant elektronines sąsajas, jeigu šių tiekiamų prekių gabenimas prasideda ir baigiasi toje pačioje valstybėje narėje;
- ES, tačiau ne vartojimo valstybėje narėje įsisteigusiems apmokestinamiesiems asmenims, teikiantiems paslaugas asmenims, kurie nėra apmokestinamieji asmenys;

3) speciali nuotolinės prekybos iš trečiųjų teritorijų ar trečiųjų valstybių importuojamomis prekėmis apmokestinimo schema (toliau – IOSS), skirta PVM prievolėms, susijusioms su nuotoline prekyba iš trečiųjų teritorijų ar trečiųjų valstybių importuojamomis prekėmis, vykdyti.

II. PREKIŲ PRISTATYMAS, KAD JOS BŪTŲ PATIEKTOS PAGAL PAREIKALAVIMĄ, (ANGL. *CALL-OF STOCK*)

Šiuo metu PVM įstatyme, atsižvelgiant į 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (toliau – PVM direktyva) nuostatas, numatytos specialios prekių pristatymo, kad jos būtų patiekto pagal pareikalavimą, nuostatos.

Kai prekės pervežamos į kitą ES valstybę narę siekiant jas ten vėliau, per 12 mėnesių, parduoti iš sandėlio numatytam pirkėjui pagal prieš išgabenimą sudarytą susitarimą, laikoma, kad prekes pervežantis asmuo patiekė prekes į kitą (pirkėjo) ES valstybę narę tam numatytam pirkėjui ir neprivalo toje valstybėje narėje registruotis PVM mokėtoju – taip supaprastinama valstybių narių tarpusavio prekybos apmokestinimo tvarka.

III. PREKIŲ, TIEKIAMŲ VYKDANT NUOTOLINĘ PREKYBĄ, VERTĖ

Vykdančioms vidaus nuotolinę prekybą prekėmis, šių prekių tiekimo vietos nustatymo tikslais taikoma metinė slenkstinė 10 000 eurų prekių vertės per einamuosius ir praėjusius kalendorinius metus riba.

Pagal bendrąsias taisykles, minėtų prekių tiekimo vieta laikoma vieta, kur baigiasi šių prekių siuntimas ar gabenimas pirkėjui, t. y. prekių tiekimo vieta nustatoma pagal pirkėjo valstybę. Tačiau, jei minėtas prekes tiekiantys apmokestinamieji asmenys nėra viršiję 10 000 eurų ribos, prekių tiekimo vieta nustatoma pagal pardavėjo įsikūrimo valstybę. Tačiau kartu tokiems asmenims palikta galimybė taikyti ir bendrąsias vietos nustatymo taisykles – tokį pasirinkimą asmuo turi deklaruoti vietos mokesčių administratoriui (pasirinkimas galioja ne trumpiau kaip 24 mėnesius nuo pasirinkimo dienos).

Šiuo metu skaičiuojant 10 000 eurų ribą atsižvelgiama ne tik į prekių, siunčiamų iš pardavėjo įsikūrimo ES valstybės narės į kitą ES valstybę narę, vertę – įtraukiama ir prekių, siunčiamų iš kitoje ES valstybėje narėje esančių prekių atsargų, vertę.

IV. KITI PAKEITIMAI

Šiuo metu PVM direktyvoje aiškiai nenustatytas IOSS ir smulkiojo verslo schemos santykis, dėl ko praktikoje kyla apmokestinimo PVM klausimų.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

I. TARPVALSTYBINĖ E. PREKYBA

Nuo 2027 m. sausio 1 d. plečiami įpareigojimai internetinėms prekyvietėms, kurios sudaro sąlygas prekiauti už ES ribų įsikūrusiems apmokestinamiesiems asmenims. Jos tampa menamu tiekėju (angl. *deemed supplier*) ne tik tais atvejais, kai prekės tiekiamos ES neapmokestinamiesiems asmenims (B2C sandoriai, kaip yra šiuo metu), bet ir tais atvejais, kai prekės tiekiamos tam tikriems ES apmokestinamiesiems asmenims ar neapmokestinamiesiems juridiniams asmenims, kurių įsigijimai nėra PVM objektas.

Taip pat nuo 2027 m. sausio 1 d. OSS taikymo apimtis dar labiau plečiama iki 2028 m. birželio 30 d. į ES schema taikymo apimtį įtraukiant (t. y. apmokestinamasis asmuo šiais atvejais galės pasirinkti taikyti ES schemą) gamtinių dujų, elektros, šildymo ir vėsinimo energijos tiekimą (šių prekių tiekimui nuo 2028 m. liepos 1 d. bus galima taikyti naują praplėstą ES schemą – tai bus įtvirtinta antrajame Direktyvos nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę etape).

Aiškiau įtvirtinama, kad Ne ES schema taikoma visoms ES neįsikūrusių apmokestinamųjų asmenų neapmokestinamiesiems asmenims ES teikiamoms paslaugoms.

II. PREKIŲ PRISTATYMAS, KAD JOS BŪTŲ PATIEKTOS PAGAL PAREIKALAVIMĄ, (ANGL. *CALL-OF STOCK*)

Kadangi antrajame Direktyvos nuostatų į nacionalinę teisę perkėlimo etape (nuo 2028 m. liepos 1 d.) bus dar labiau išplėsta OSS taikymo apimtis, įtraukiant ir prekių pristatymo, kad jos būtų patiekto pagal pareikalavimą, sandorius, šiam pokyčiui ruošiamasi palaipsniui – Įstatymo projekte, atsižvelgiant į Direktyvos nuostatas, numatoma, kad specialios prekių pristatymo, kad jos būtų patiekto pagal pareikalavimą, nuostatos ir procedūros bus taikomos tik iki 2028 m. birželio 30 d. apmokestinamojo asmens (arba jo užsakymu trečiosios šalies) į kitą ES valstybę narę išgabentoms prekėms. Galutinė prekių pristatymo, kas jos būtų patiekto pagal pareikalavimą, procedūrų taikymo pabaiga – 2029 m. birželio 30 d.

III. PREKIŲ, TIEKIAMŲ VYKDANT NUOTOLINĘ PREKYBĄ, VERTĖ

Įstatymo projekte, atsižvelgiant į Direktyvos nuostatas, tikslinama prekių, tiekiamų vykdant nuotolinę prekybą, vertės skaičiavimo tvarka – skaičiuojant metinę slenkstinę 10 000 eurų ribą bus atsižvelgiama tik į Bendrijos vidaus nuotolinės prekybos prekių, tiekiamų iš ES valstybės narės, kurioje įsisteigęs apmokestinamasis asmuo, vertę, neįtraukiant nuotolinės prekybos prekių iš kitoje ES valstybėje narėje esančių prekių atsargų, vertės.

Kartu patikslinama, kad asmenys, registruoti ES vidaus nuotolinės prekybos tikslais (ES scheme), laikomi pasinaudojusiais galimybe tiekimą vietą nustatyti pagal Direktyvos 33 straipsnio a punktą ir 58 straipsnį, net jeigu jų vykdomų tiekimų vertė neviršija 10 000 eurų ribos.

IV. KITI PAKĖITIMAI

Įstatymo projektu patikslinama IOSS taikymo tvarka, nustatant, kad IOSS negali naudotis asmenys, taikantys smulkiojo verslo schemą Lietuvoje.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai
Nenumatoma.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projektas turės teigiamą įtaką verslo sąlygoms, nes siūlomomis nuostatomis dar labiau supaprastinamas PVM prievolių vykdymas skirtingose ES valstybėse narėse, bus užtikrintas didesnis ES veikiančių asmenų konkurencingumas. Taip pat bus aiškiau reglamentuotos kai kurios apmokestinimo PVM nuostatos.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Teisės aktų pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Ar Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

11. Ar Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir ES dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir ES dokumentus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininkas iki 2026 m. gruodžio 31 d. turės patikslinti tvarkas, susijusias su prekių tiekimo ir paslaugų teikimo į kitas ES valstybes nares ataskaitų teikimu, taip pat prekių pristatymo, kad jos būtų patiektos pagal pareikalavimą, sandorių registravimu.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Remiantis ankstesnių elektroninių OSS versijų diegimo bei techninio pritaikymo faktine patirtimi, numatoma, kad elektroninės OSS sistemos tobulinimo kaštai įgyvendinant pirmąją Direktyvos nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę etapą sieks apie 350 tūkstančių eurų: numatomi standartiniai techniniai OSS sistemos (v7.7 versija) funkcijų atnaujinimai, apimantys įprastą sistemų pritaikymą naujajai versijai, pagal Europos Komisijos technines ir funkcines specifikacijas.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Pridėtinės vertės mokestis“, „apmokestinamasis asmuo“, „Europos Sąjungos vidaus nuotolinė prekyba prekėmis“, „nuotolinė prekyba iš trečiųjų valstybių ar trečiųjų teritorijų importuojamomis prekėmis“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.
